

Kysymykset elinkeinoministeri Puistolle, kuuleminen valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaostossa 12.11.2025

Tesin pääomitus vuosille 2026 ja 2027 on päätetty siirtää myöhemmäksi vuosille 2028 ja 2029. Tesin uusi sijoitusstrategia on lähtenyt erinomaisesti käyntiin. Miten Tesin rahoitus voidaan järjestää, jotta sille vuosiksi 2025–2029 asetettu tavoite 1,8 miljardin euron sijoituskapasiteetista voidaan saavuttaa?

Vastaus:

Osana uutta sijoitusstrategiaa vuoden 2024 kehysriihen linjauksen mukaisesti Tesi käynnisti uuden 300 miljoonan euron Kasvu -suorasijoitusohjelman vuosille 2025-2027. Tämä suorasijoitusohjelma kohdentuu yhtäältä teknologiayritysten skaalausvaiheen rahoitukseen sekä toisaalta teollisen mittakaavan investointihankkeisiin. Ensimmäinen eli vuoden 2025 100 miljoonan euron suuruinen pääomitus tehtiin Tesiin kesäkuussa 2025.

Tesin uuden sijoitusstrategian toimeenpano on lähtenyt erinomaisesti liikkeelle. Tähän mennessä yhtiö on tehnyt uuden strategian mukaisia sijoituspäätöksiä noin 370 miljoonan euron suuruudesta suorina sijoituksia ja rahastosijoituksina. Myös yksityisen rahan vivutusvaikutus on ollut merkittävää, kaksinkertainen kehysriihessä 2024 asetettuun tavoitteeseen nähden.

Osana valtion talouden ja velan hallintaa kevään 2025 kehysriihen yhteydessä pääministeri Orpon hallitus linjasi, että Tesin kasvuohjelman vuosien 2026 ja 2027 rahoitusta (yhteensä 200 milj. euroa) siirrettiin vuosille 2028 ja 2029.

Työ- ja elinkeinoministeriö ja Tesi seuraavat jatkuvasti Tesin sijoitustoiminnan ja sitomattomien varojen kehitystä ottaen huomioon yhtiön kasvavan sijoitusvolyymin. Tilannetta on käyty läpi yhdessä valtiovarainministeriön edustajien kanssa ja arvioitu Kasvu -suorasijoitusohjelmaan liittyvän pääomitus- ja rahoitusajankohtaa. Ministeriö on valmiudessa tarvittaessa esittämään rahoituksen aikaistamista, mikäli tilanne sitä edellyttäisi. Ministeriö informoi talouspoliittista ministerivaliokuntaa Tesin sijoitusstrategian toimeenpanosta sekä Tesin varojen kehityksestä ja riittävydestä vuoden loppuun mennessä.

Mitä konkreettisia toimenpiteitä ministeriössä tehdään, jotta pankkirahoituksen saatavuus paranisi? Johtuvatko pk-yritysten ja kuluttajien vaikeudet saada pankkirahoitusta kansallisesta sääntelystä, EU-sääntelystä vai pankkien omista linjauksista?

Vastaus;

Suomessa yritysrahoituksen tilanne on viime vuosina ollut ainakin kv. vertailussa verrattain hyvä. Esimerkiksi Rouvisen ja Ylhäisen (2025) tuoreen tutkimuksen mukaan suomalaisten yritysten rahoitusrajoitteet ovat kaikista vähäisimmät analysoiduista maista, kun tarkastellaan, missä määrin yritykset katsovat rahoituksen saannin joko merkittäväksi

ongelmaksi tai ongelmaksi. Vastaavasti kun tarkastellaan yritysten näkemyksiä siitä, missä määrin rahoitus muodostaa ongelman kasvun rahoituksessa, suomalaiset yritykset kokevat tässä vähiten ongelmia saksalaisten, ruotsalaisten ja italialaisten yritysten jälkeen.

Se, että Suomessa yritysten rahoitusrajoitteet ovat *keskimäärin* maltilliset ei tarkoita sitä, etteivätkö rahoituksen pullonkaulat vähintäänkin hidastaisi joidenkin yritysten kasvua ja investointeja. Rouvisen ja Ylhäisen tutkimusten mukaan nuoret, pienet, kv-suuntautuneet, innovatiiviset ja kasvuhakuiset yritykset kohtaavat muita yrityksiä todennäköisemmin rahoituksen esteitä. Suomessa nuorten yritysten rahoitusrajoitteet ovat kuitenkin harvinaisempia kuin muualla Euroopassa. On lisäksi hyvä huomata, että kaikkein pienimmät ja erityisesti idea-asteelle jäävät yritykset eivät ole mukana kyselyissä. Näin ollen on mahdollista, että varhaisimman vaiheen yritysrahoituksessa ilmenee Suomessa puutteita.

Lisäksi voi olla mahdollista, että Suomessa alueellisella eriytymisellä on vaikutusta myös yritysrahoitukseen. Esimerkiksi sillä tavoin, että talouskehityksen heikot näkymät taantuvilla muuttotappioalueilla voi vaikuttaa pankkien näkemykseen asiakkaidensa luottoriskistä ja siten niiden riskinottohaluun. Tähän mahdolliseen ongelmaan ei kuitenkaan ole helppoja vastauksia, ellei alla olevaa alueellista eriytymiskehitystä saada muutoin käännettyä. Lopulta on myös hyvä muistaa, että tehokas rahoitusjärjestelmä ei suinkaan rahoita kaikkia yrityksiä ja hankkeita, vaan sen sijaan sen tehtävänä on karsia jyvät akanoista ja siten edistää tuottavuuskasvua yhteiskunnassa.

Finnveran rooli pankkirahoituksen saatavuuden parantamisessa:

Finnveran kehittää automaattisia takausmalleja ja toimintatapoja, jotka helpottavat erityisesti pk-yritysten rahoituksen saamista. Vuonna 2025 jopa 2/3 kasvuhakuisista pk-yrityksistä tarvitsi Finnveran takausta saadakseen pankkirahoitusta.

- Finnveran toteuttamat toimenpiteet vuosina 2022-2025 pk-yritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseksi:
 - Poistettu yrittäjälainan 100 000 euron ylärajan ja joustavoitimme käyttötarkoituksia koskien sukupolven- ja omistajanvaihdoksia.
 - Laajennettu juniorilainan (Kasvulaina) käyttömahdollisuuksia tukemaan pankkilainojen saatavuutta oman pääoman ollessa vaatimuksia niukemmalla tasolla.
 - Nostettu pk-takauksen ylärajaa 200 000 euroon ja laajensimme sen käyttöä mm. liiketoimintakauppoihin ja ajoneuvohankintoihin.
 - Käynnistettiin kohdennetun riskinoton toimintamallin ja perustimme innovatiivisiin kasvuyrityksiin erikoistuneen tiimin.
 - Tuotu arkkinoille vakuudettomat InvestEU digi-innovaatiolainat sekä ilmasto- ja ympäristölainat, max. 2 me, yhteensä 400 me.
 - Toteutettu mikrolainapilotti vuosina 2024–2025, max. 50 000 € / 6 kk mikroyrityksille.

- Käyttöön otettu suorat vientiluotot alle 20 M€ vientikauppoihin erityisesti pk-yritysten viennin vauhdittamiseksi.
- Kasvatettu rahoituksen tarjontaa pk-yrityksille laajentamalla takausyhteistyötä uusien rahoituskumppanien kanssa (mm. Fundu, Aliisa Pankki, SME BANK, NIB).
- Finnveran valmistelussa ja arvioitavana olevia uusia toimenpiteitä, joilla pk-yritysten rahoituksen saatavuutta parannetaan:
 - Mikrolainapilotin toistaminen 2026 alussa ja pilotin laajentaminen koskemaan aloittavia yrityksiä.
 - Automaattisen takauksen käyttöönotto 2026 pk-yritysten rahoitushankkeisiin. Automaattinen prosessi alentaa osaltaan pankin transaktiokustannuksia ja se on yhdistettävissä pankin sekä muiden rahoittajien automaattisiin lainaprosesseihin.
 - Indikatiivinen takaustarjous yrityksen kasvuhankkeeseen jo ennen pankkilainen hakemista. Mahdollistaa pankkien helpomman kilpailuttamisen ja toisaalta yksinkertaistaa pankin neuvotteluprosessia. Tähän voisi olla mahdollista yhdistää Finnveran lainaratkaisu niissä tilanteissa, kun pankkirahoitus ei onnistu edes Finnveran takauksella.
 - Uudet EU/InvestEU-rahoitusohjelmat monipuolistamaan rahoituksen tarjontaa niin pankkien, pääomasijoittajien kuin Finnveran kanavoimana.
 - Finnveralla on valmius toteuttaa tarvittaessa nopeasti kohdennettuja lainaohjelmia tunnistettuihin markkinapuutteisiin yritysten investointien, kasvun ja kansainvälistymisen vauhdittamiseksi.
 - Pitkällä aikavälillä kaupallisen rahoituksen kiihdyttäminen riskinjaon keinoin on kestävin ratkaisu. Suorien lainaratkaisujen laaja käyttö voisi häiritä markkinan ja pankkien toimintaa.

Ministeriö edistää EU-instrumenttien (esim. InvestEU, EIF:n takausohjelmat) käyttöä ja pyrkii osaltaan välittämään komissiolle viestiä, että olisi tarve yksinkertaistaa niiden hakuprosesseja, jotta ne olisivat lähempänä pk-yritysten tarpeita ja toimisivat paremmin pankkien toiminnan tukemisessa.

Julkisen ja yksityisen rahoituksen yhteispelin edistämiseksi TEM kehittää ekosysteemiä, jossa Business Finland, Tesi ja Finnvera, ELY:t täydentävät toisiaan ja pankkeja, erityisesti riskipitoisissa ja innovatiivisissa kasvuhankkeissa.

Rahoituksen saatavuuden haasteiden taustat:

- EU-sääntely: Suurin vaikutus pankkirahoituksen saatavuuteen on EU-sääntelyllä sekä jo pitkään jatkuneella heikolla suhdannekehityksellä. Kansallisen säätelyn merkitys on erittäin vähäinen. Sinänsä EU-tasoinen pankkisääntely on toiminut, mistä osoituksena on pankkien vahva taloudellinen tilanne myös nykyisessä jo pitkään jatkuneessa heikommassa suhdannetilanteessa. Lisääntynyt EU-sääntely on

kasvattanut pankkien transaktiokustannuksia, minkä vuoksi etenkin pienempien pk-yritysten asiakkuus ja rahoitus ei usein täytä pankkien tuottotavoitteita, ja riskienhallinnan näkökulmasta pienyritykset koetaan haastaviksi mm. heikon taloushistorian, vakuusvajeen ja vaikeasti arvioitavan luottoriskin vuoksi. EU-tasolta tulevaan sääntelyyn on varsin rajalliset mahdollisuuden vaikuttaa. Joidenkin sääntelyn pienempien osa-alueiden, kuten lainanhoitojouston, kansallisella tulkinnalla voisi mahdollisesti olla vaikutusta rahoituksen saatavuuteen.

- Kansallinen sääntely: Tiukentunut pankkivalvonta ja vakavaraisuusvaatimukset voivat nostaa rahoituksen kustannuksia ja vaikeuttavat asiakkuuksien syntymistä.
- Pankkien omat linjaukset: Tiukat vakuusvaatimukset ja asiakasriskien välttely voivat rajoittaa erityisesti mikro- ja kasvuyritysten rahoituksen saatavuutta.

Yhteenveto: Haasteet johtuvat pääosin EU-sääntelystä ja pankkien omista linjauksista. Kansallinen sääntely ei ole keskeinen rajoittava tekijä.

Miten finanssialan kasvustrategian toimeenpano etenee?

Vastaus;

Strategian toimeenpano etenee suunnitelmien mukaisesti:

- HE listautumiskynnyksen alentamiseksi EU:n listing act -sädöspaketin kansalliseksi alentamiseksi on tarkoitus antaa eduskunnalle vielä ennen joulua;
- VM on asettanut erillisen rahastorakennetyöryhmän, jonka yhtenä tehtävänä on kehittää Suomeen kansainvälisiä toimintamalleja vastaava yhteisömuotoinen rahastorakenne.
- VM:n vero-osasto on valmistellut ja hallitus hyväksynyt aikataulutuksen puoliväliriihen verotusta koskevien päätösten osalta.

Miten pk-yrityksiä ja varsinkin sukupolvenvaihdoksia pystytään tukemaan?

Vastaus;

Finnveran rooli ja toimenpiteet pankkirahoituksen saatavuuden parantamisessa pk-yrityksiä koskien läpikäytiin edellisessä vastauksessa.

Sukupolvenvaihdosten tukeminen:

Rahoituksen saatavuus yrityskauppoihin: Omistajanvaihdokset voivat mahdollistaa kasvuloikkia, ja valtion rooli riskinjakajana on erityisen tärkeä pienemmissä yrityksissä.

- Finnvera on jo toteuttanut konkreettisia toimenpiteitä sukupolven- ja omistajanvaihdosten vauhdittamiseksi, kuten:

- Yrittäjälainan ehtojen laajentaminen kattamaan myös suurempia rahoitustarpeita sukupolven- ja omistajanvaihdostilanteissa.
- Pk-takauksen (80 %) ehtojen laajentaminen liiketoimintakauppoihin, mikä mahdollistaa rahoittajien aktiivisemmän osallistumisen yrityskauppoihin.
- Mahdollisuus ottaa suurempi riskiosuus vaikuttavuudeltaan keskeisissä hankkeissa, kuten omistajanvaihdoksissa.

Julkisen sektorin tuki: Mahdollistaa yrityskauppojen toteutumisen tilanteissa, joissa vakuudet tai maksukyky eivät riitä.

Omistajanvaihdosfoorumi: valtakunnallinen asiantuntijaverkosto, joka edistää yritysten jatkuvuutta ja kasvua vauhdittamalla yrityskauppoja ja sukupolvenvaihdoksia tarjoamalla tietoa, neuvontaa ja verkostoja. Foorumissa on 24 jäsenorganisaatiota, mukaan lukien työ- ja elinkeinoministeriö, Finnvera ja Business Finland.

***Mikä on innovaatorahoitukseen käytettävä kokonaissumma eri momentit yhteenlaskien?
Mikä on innovaatorahoituksen osuus TKI-kokonaisuudesta?***

Vastaus;

Business Finland on käyttänyt yritysten innovaatorahoitukseen eli muuhun kuin t&k-rahoitukseen 10-12 % (66-74 milj.euroa/v) kaikesta Business Finlandin TKI-rahoituksesta vuosina 2022-2024. Vuonna 2025 budjetoitu osuus on laskenut 8 %:iin (55 milj.euroa) ja vuodelle 2026 budjetoitu osuus on arviolta enää 3 % (28 milj.euroa). Innovaatorahoitus on kohdennettu momentilta 32.20.40.

ELY-keskuksilla on myös käytettävissään yritysten innovaatiotoimintaan rahoitusta. Rahoitus kohdennetaan yritysten kehittämisavustuksena tai toimintaympäristötukena (EAKR ja JTF) momentilta 30.32.64 osana EU:n koheesiopolitiikkaa eli sen painopiste on Itä- ja Pohjois-Suomessa. Vuonna 2024 TKI-toimintaan on ELY-keskusten yrityksen kehittämisavustusta myönnetty 115 milj. euroa (72 % myönnetystä yrityksen kehittämisavustuksesta), josta I-toimintaan (sisältää kv-toimet, liiketoimintaosaamisen sekä T&K-toimintaan kytkeytyvät investoinnit) arviolta 80 milj. euroa (n. 50 % myönnetystä rahoituksesta). Toimintaympäristön kehittämisavustusta myönnettiin TKI-toimintaan 14 milj. euroa, josta I-toimintaan noin 3,6 milj. euroa.

Vuoden 2023 osalta ko. TKI-tietoa ei ole saatavilla, koska EURAssa ei vielä ollut kehittämisavustuksen toimenpiteiden luokittelua. Arvio TKI-toimintaan myönnetystä yrityksen kehittämisavustuksesta v. 2023 on 127 milj. euroa (73 % myönnetystä yrityksen kehittämisavustuksesta), josta I-toimintaan arviolta 73 milj. euroa. Toimintaympäristön

kehittämisavustusta myönnettiin v. 2023 TKI-toimintaan 13,1 milj. euroa, josta I-toimintaan 2,7 milj. euroa.

Innovaatorahoituksen puolella Business Finland on lakkauttanut useita rahoitusmuotoja tai katkaissut haut toistaiseksi. Mikä on innovaatiotukien vaikuttavuus: onko pienillä tukisummilla ollut merkitystä? Miten innovaatorahoituksen vähentyminen vaikuttaa mikroyrityksiin?

Vastaus;

Viime vuosina lakkautettuja tai kuluvana vuonna lakkautettuja tai keskeytettyjä rahoituspalveluja on useita (Innovaatioseteli, Talent, Group Explorer, Exhibition ja Market Explorer, Tempo sekä kiihdyttämö- ja kansainvälinen valmistelurahoitus). Innovaatioseteli lopetettiin jo v. 2024.

Nyt syksyllä päättyviin Exhibition Explorer- ja Market Explorer -rahoituspalveluihin ei ole varattu rahoitusvaltuuksia vuodelle 2026. Ne valittiin suljettaviksi, koska niitä hyödyntäneet asiakkaat ovat hakeutuneet vain vähän T&K-rahoituksen asiakkaiksi myöhemmin. Talent-rahoituksen päättyminen puolestaan perustuu hallitusohjelman linjauksiin. Tempo-rahoitushaku suljetaan loppuvuodeksi 2025 myöntövaltuustilanteen vuoksi ja sen jatkumisesta tiedotetaan myöhemmin.

Business Finland rahoitusvaltuudet suuntautuvat jatkossa yhä enemmän tutkimus- ja kehityshankkeisiin. Muutosta ohjaavat valtiontalouden säästötoimet, joiden vuoksi muuta kuin tutkimus- ja kehitystoimintaan kohdistuvaa rahoitusta on vähennettävä. Hallituksen vuoden 2026 talousarvioehdotuksessa muita kuin T&K-toimintaan tai AV-alan tukeen kohdentuvia avustusvaltuuksia esitettiin vähennettävän kaikkiaan 27 miljoonaa euroa vuoden 2025 tasoon verrattuna. Tavoitteena on, että suomalaiset yritykset kasvattavat panostustaan tutkimus- ja kehitystyöhön, jossa pitkän aikavälin vaikutukset kilpailukykyyn ovat suurimmat.

Nyt toteutettavat leikkaukset vaikuttavat suureen joukkoon yrityksiä, arviolta noin tuhanteen yritykseen, jotka ovat kooltaan pääosin pieniä ja mikroyrityksiä.

Business Finland pyrkii omalta osaltaan lieventämään innovaatorahoituksen leikkausten vaikutuksia. T&K-rahoitusta on jatkossa entistä enemmän saatavilla innovaatiokyvykkäimpien yritysten kunnianhimoisiin hankkeisiin. T&K-hankkeessa kehitettävään ratkaisuun liittyviä asiakas- ja markkina-analyysyjä sekä muita kehitettävän ratkaisun hyödyntämismahdollisuuksia tukevia toimenpiteitä, kuten organisaation toiminnan tai johtamisen kehittämistä voidaan rahoittaa osana T&K-hankkeita valtiontukisääntelyn puitteissa, alustavan arvion mukaan enintään 20 % hankkeen kustannuksista.

Valmistelussa on myös uusi matalamman kynnyksen T&K-rahoituspalvelu erityisesti startup-yrityksille, joka on tarkoitus käynnistää alkuvuodesta 2026. Food Market Explorer - ja Food Exhibition Explorer –rahoitushaut Elintarvikealan yrityksille avataan joulukuussa 2025. Näiden ulkopuolella yritysten kaupallistamis- ja kansainvälistymistoimia voidaan tukea rahoitusleikkauksen vuoksi vain hyvin rajoitetusti.

Vaikuttavuus

Startup-yrityksille kohdennettujen instrumenttien erillisvaikutusten arviointi on vaikeaa: rahoituspolulla yhdistyvät usein T&K- ja innovaatorahoitus. Viime vuosina BF on lisännyt rahoitustaan nuorille kasvuyrityksille. Tarkoituksena on säilyttää vaikuttavimmat innovaatorahoituspalvelut mm. NIY. Nuoret Innovatiiviset Yritykset -rahoitus on tarkoitettu alle 5-vuotiaille startup-yrityksille, joilla on suuri liiketoimintapotentiaali. Rahoituksen avulla yritys voi panostaa kansainvälisen liiketoiminnan kasvattamiseen ja lisäksi vahvistaa tiimiään, kehittää liiketoimintamalliaan ja kasvustrategiaansa sekä tähdätä uusille markkinoille.

BF:n rahoittamat startupit menestyvät hyvin sijoituskohteena ja BF on merkittävä alkuvaiheen yritysten rahoittaja. Pitkän aikavälin kasvua tarkastelevien arviointien mukaan BF:n rahoitus tukee startupien kasvua. Rahoituksella on merkittävä rooli erityisesti liikevaihdon ja työllisyyden kasvattamiseksi sekä rahoituksen edistämiseksi. BF:n rahoittamien startupien liikevaihdon kasvu on ollut nopeaa ja ne ovat saaneet selvästi enemmän yksityisiä sijoituksia kuin muut startupit.

Lakkautettava messuavustus on ollut suunnattu vienninedistämiseen uusille markkinoille. Se on ollut tuotantotuen luonteinen ja kumuloitunut myös vakioasiakkaille. Market explorer puolestaan on generoinut asiakkaita erityisesti kansainvälistymistä koskevien asiantuntijapalvelujen piiriin. Se on ollut yli 5-vuotiaiden pk- ja midcap-yritysten haettavissa. Näiden molempien palveluiden asiakkaista vain 16 % on hakenut t&k-rahoitusta. Business Finlandin rooli kansainvälistymisen ja viennin edistämisen palveluissa pienenee, kun sen ulkomaanverkoston kansainvälistymisen ja viennin edistämisen palvelut siirretään ulkoministeriölle 2026 alussa.

Innovaatioseteli lakkauttamisen taustalla oli, että se onnistui heikosti katalysoimaan T&K-toimintaa, ja samoin vaikutus yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyöhön jäi vähäiseksi. Jotta hallitusohjelman mukaisessa yksityisen T&K-rahoituksen kasvattamisessa onnistutaan, on pieniä alkutaipaleellaan olevia yrityksiä kannustettava käynnistämään ja kasvattamaan T&K-toimintaansa. Tämä oli myös innovaatiosetelille asetettu keskeinen vaikuttavuustavoite. Innovaatiosetelin vaikuttavuus arvioitiin riippumattoman tahon toimesta syksyllä 2022. Yksi arvioinnin tuloksista oli, että innovaatiosetelin saaneista yrityksistä (arvioinnin ajankohtana noin 8 000 yritystä) vain noin 300 oli setelin käytettyään jatkanut muihin julkisiin T&K-rahoituspalveluihin. Innovaatiosetelillä ei arvioinnin mukaan oltu

myöskään onnistuttu toivotussa laajuudessa kannustamaan yrityksiä yhteistyöhön ammattikorkeakoulujen ja muiden tutkimusorganisaatioiden kanssa.

Miksi hallitus valitsi yritystukia leikatessaan leikata juuri innovaatio- ja vihreän siirtymän tuista sen sijaan, että olisi leikannut ympäristölle haitallisista tuista?

Vastaus;

Business Finland rahoitusvaltuudet suuntautuvat jatkossa yhä enemmän tutkimus- ja kehityshankkeisiin. Muutosta ohjaavat valtiontalouden säästötoimet, joiden vuoksi muuta kuin tutkimus- ja kehitystoimintaan kohdistuvaa rahoitusta on vähennettävä.

Puhtaan siirtymän tuet kohdistuvat tyypillisesti erilaisiin hankkeisiin, kuten teollisuuden investointeihin ja uusiutuvaan energiaan. EU:n elpymis- ja palautumisvälineestä kohdennettiin merkittävä rahoitus vihreään siirtymään, mikä nosti huomattavasti tukitasoja muutaman vuoden ajan. Tuet olivat osin uudistavia ja osin ne kohdentuivat energian tuotantolaitosinvestointeihin. Tämä rahoitus on nyt kuitenkin päättynyt. Energian tuotantopuoleen panostamisen rinnalla ja jälkeen hallitus on päättänyt edistää teollisuuden uudistamista eli vähähiiliteknologioiden käyttöönottoa. Hallitus otti käyttöön väliaikaisen mittaluokaltaan 360 milj. euron puhtaan siirtymän investointituen, mikä kohdennettiin teollisuudelle vuonna 2025. Lisäksi vuonna 2025 on myönnetty verohyvitys suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien edistämiseksi ja sitä kohdennetaan mm. uusiutuvan energian tuotantoon. Tämä vahvistaa tukien painopistettä ilmastonäkökulmasta.

Tämän lisäksi ”Hiilineutraali Suomi 2035”- tavoitteen mukaisesti valtio ottaa toiminnassaan huomioon kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen. EU:n rahoitustaksonomiassa oleva Do No Significant Harm–periaate (ei aiheuta merkittävää haittaa -periaate) sisältää lisäksi tavoitteet mm. luonnon monimuotoisuudesta ja vesien tilasta. Näitä on viety eteenpäin hallinnossa mm. julkisissa hankinnoissa. Myös julkisissa erityisrahoituslaitoksissa, kuten Finnverassa ja TESlissä vastuullisuus on osa liiketoimintaa ja vastuullisuuskriteerit sisältyvät rahoituskriteeristöön eri tasoilla. Vastuullisuustavoitteet on myös asetettu VTT:lle ja Suomen Lääkekehityskeskuselle.

Mitä luovan talouden kasvutoimia hallitus toteuttaa?

Vastaus;

Työ- ja elinkeinoministeriö toteuttaa luovan talouden kasvutoimia Luovan talouden kasvustrategiaan nojaten. Hallitusohjelmassa todetaan, että kulttuuripoliittisen selonteon yhteydessä hallitus toteuttaa poikkihallinnollisen luovien alojen kasvustrategian. Työ- ja elinkeinoministeriö laati kasvustrategian yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa Luovan talouden neuvottelukunnan näkemyksiä kuunnellen. Strategia julkaistiin kesäkuussa

2025. Luovan talouden kasvustrategiaa toteutetaan valtiontalouden kehyspäätösten ja valtion talousarvioiden mukaisten voimavarojen puitteissa.

Kasvustrategiassa on tunnistettu tarve selvittää aineettoman omaisuuden arvon määrittämisen tapoja ja käynnistää keskustelu aineettoman omaisuuden arvon määrittelystä. Ministeriössä on ryhdytty suunnittelemaan toimenpidekokonaisuutta aineettomien investointien edistämiseksi. Ministeriö osallistuu myös aktiivisesti opetus- ja kulttuuriministeriössä käynnistyvän tekijänoikeuden arvon määrittäminen aineettomana omaisuuseränä -selvityksen laadintaan.

Luovien alojen liiketoiminnan uudistumista, kasvua ja kansainvälistymistä vahvistetaan tutkimus- ja kehitys- ja innovaatiotoiminnalla. Hallitus on linjannut, että osana tutkimus- ja kehitysrahoitusta (t&k-rahoitus) hallitus edistää luovien alojen t&k-intensiteetin lisäämistä, sekä taiteen ja kulttuurin aloilta syntyvien tutkimuspohjaisten innovaatioiden kaupallistamista. Budjettiriihessä syksyllä 2024 hallitus päätti uutena avauksena kohdentaa 9 miljoonaa euroa Business Finlandin myöntövaltuutta luovien alojen tutkimus- ja kehitystoiminnan tukemiseen vuodesta 2025 alkaen.

Business Finland avasi 22.1.2025 kaksi rahoitushakua, joista toinen on yritysten t&k-projekteille ja toinen tutkimusorganisaatioiden ja yritysten kanssa yhteistyössä tehtäville Co-Innovation-hankkeille. Yritysprojektien hakuaika oli 22.1.–31.5.2025. Co-Innovation-projektien hakuaika oli 22.1.–27.8.2025. Co-Innovation hakemuksia jätettiin 21 kpl (noin 7 500 000 euron edestä) ja hakemuksia käsitellään tällä hetkellä.

Yrityshakuun tuli yhteensä 80 hakemusta, arvoltaan 23 344 000 euroa. Myönteisiä rahoituspäätöksiä on tehty tähän mennessä 31 kpl, yhteensä 8 608 000 euroa projekteille, jotka uudistavat liiketoimintaa esimerkiksi audiovisuaalisella alalla, musiikkiteollisuudessa, viestintä- ja markkinointiyrityksissä, aineettomien oikeuksien lisensoinnissa sekä peli- sekä arkkitehtuurialalla.

Vuoden 2025 rahoitushaut osoittavat, että rahoitukselle on tarvetta ja luovilla aloilla on kyvykkäitä hakijoita, vaikkakin hakemisvaiheessa tarvitaan monia muita aloja vahvempaa aktivointityötä ja sparrausta. Rahoitusvälineestä on pyritty tekemään alalle saavutettava myös siten, että yritysten t&k-projekteissa tuotteiden, palveluiden ja liiketoimintamallien kehittämistä voidaan tukea pienten ja keskisuurten yritysten projekteissa 35 prosentin avustuksella normaalin 50 prosentin lainan sijaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö haluaa muistuttaa, että yritysten on toimialasta riippumatta mahdollista saada ja hakea yrityspalveluja ja -rahoitusta työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan rahoittajilta kuten Business Finlandista, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (tulevat elinvoimakeskukset) ja Finnverasta. Ministeriö on myös

keväällä 2025 ohjeistanut ministeriön hallinnonalan toimijoita (VTT, GTK, Finnvera, Tesi, Business Finland, Suomen Lääkekehityskeskus, ELY-keskukset eli tulevat elinvoimakeskukset) strategisista kohdealueista ja yhteistyön vahvistamisesta. Yhdeksi strategiseksi kohdealueeksi on määritetty skaalautuvat korkean arvonlisän palvelut ja luovat alat. Hallinnonalan toimijoiden tulee vahvistaa yhteistoimintaa mm. arvomuodostuksen edistämässä ja kasvuyritysten tukemiseksi.

Business Finlandin innovaatorahoitukseen esitetyt leikkaukset (-37 miljoonaa euroa 54 miljoonasta vuonna 2025) osuvat myös luovien alojen yrityksiin, jotka ovat käyttäneet esimerkiksi messuosallistumisiin ja markkinaselvityksiin tarkoitettuja avustuksia. Jäljelle jäävästä 27 miljoonan rahoitusvaltuudesta muuhun kuin k&k-toimintaan 10 miljoonaan on budjettiriihen päätöksillä kohdennettu audiovisuaalisen alan tuotantokannustin - rahoitukseen.

Ministeriö tukee ulkoministeriötä Team Finland -verkoston strategiaan ja Luovan talouden kasvustrategiaan kirjattujen luovien alojen maakuva-työn ja viennin edistämisen toimenpiteiden toteuttamisessa. Viennin edistämisen ulkomaanverkoston tehtävät siirtyvät Business Finlandista ulkoministeriöön tammikuussa 2026.

Luovan talouden kasvustrategiassa ei eritellä toimenpiteitä luovan talouden eri sektoreille. Ministeriö on kuitenkin antanut Business Finlandille toimeksiannon toteuttaa Av-alan kasvusopimukseen kirjatusti audiovisuaalisen alan tuotantokannustin -rahoituksen. Vuodesta 2017 jaettavana ollut av-tuotantokannustin on enintään 25 prosentin maksuhyvytys av-tuotannon Suomeen käyttämästä rahasta (palkat, tavara- ja palveluostot). Kannustin on tarkoitettu elokuvaan, dokumenttielokuvaan, draamasarjoihin ja animaatioihin. Av-kannustinjärjestelmällä pyritään lisäämään kansainvälistä kiinnostusta Suomea kohtaan tuotantomaana, edistämään suomalaisten yritysten kasvua ja kansainvälistymistä sekä kotimaisten hankkeiden saamaa kansainvälistä rahoitusta. Business Finlandilla on vuodelle 2025 myöntövaltuus 10 miljoonaa euroa vuodelle 2025. Tämänhetkisen tilannekuvan perusteella Business Finland arvioi, että myöntövaltuus tulee käytettyä kokonaisuudessaan.

Av-alan tuotantokannustin on osoittautunut halutuksi ja tarpeelliseksi työkaluksi tuotannoille. Aiempien vuosien perusteella 10 miljoonan euron vuosittaisella myöntövaltuudella tuetaan vuosittain noin 20 av-alan yritystä. Arvion mukaan 10 miljoonan euron myöntövaltuus tuottaa vuodessa 40-45 miljoonaa euroa vientituloja vuodessa. Vuonna 2024 yksi av-tuotantokannustimen euro tuotti noin neljä euroa vientituloja. Vuonna 2025 rahoituspäätöksiä on tehty yhdeksälle kotimaiselle tuotannolle noin 5 miljoonan edestä ja 12 ulkomaiselle tuotannolle noin 6,9 miljoonan edestä. Kotimaisten tuotantojen kulutus Suomessa on yhteensä noin 20 miljoonaa euroa ja ulkomaisen yksityisen rahoituksen osuus yhteensä 19 miljoonaa euroa (keskiarvo per tuotanto 37 %, vähimmäisvaatimus 25 %). Ulkomaisien tuotantojen kulutus Suomessa on yhteensä noin 27,6 miljoonaa euroa.

Työ- ja elinkeinoministeriö on käynnistämässä av-tuotantokannustimen vaikutuksia koskevaa arviointia, joka valmistuu vuonna 2026. Arvioinnissa tarkastellaan mm. kannustimen taloudellisia vaikutuksia Suomen av-alan yritysten liiketoiminnalle, kasvulle ja kansainvälistymiselle.

Valtioneuvosto päätti 9.10.2025 uudelleen kohdentaa Euroopan aluekehitysrahaston ja sosiaalirahaston rahoitusta uusiin erityistavoitteisiin noin 300 miljoonaa euroa. Miksi hallitus heikentää itäiseen ja pohjoiseen Suomeen kohdistuvia alue- ja rakennepolitiikan työkaluja siirtämällä rahaa muualle? Aikooko hallitus jatkossakin kohdentaa Itä- ja Pohjois-Suomen rahoja muualle Suomeen?

Vastaus;

Itä- ja Pohjois-Suomi ei ole kyseisessä (Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027) ohjelmanmuutoksessa menettämässä rahoitusta.

Uusissa Euroopan aluekehitysrahaston puolustusteemaisissa toimintalinjoissa hankkeiden alueellinen kohdentaminen tehdään suuraluetasolla olemassa olevien indikaatiivisten rahoituskehysten puitteissa. Tarkoituksena on kohdistaa uusien toimintalinjojen rahoitusta Itä-, Pohjois-, Etelä- ja Länsi-Suomeen yhtä paljon kuin alueellisessa päätöksenteossa oleva rahoitus ohjelman alkuperäisillä toimintalinjoilla pienenee.

Ohjelmaan ei ole näköpiirissä muita muutoksia ohjelmakauden aikana.

Kansallinen Lääkekehityskeskus Oy siirtyi TEMin omistajaohjaukseen STM:stä vuonna 2023. Miten yhtiön toiminta ja omistajaohjaus on lähtenyt käyntiin?

Vastaus;

LKK Oy:n toiminta on käynnistynyt suunnitelmien mukaisesti. Työ- ja elinkeinoministeriö hyväksyi LKK Oy:ta koskevan toimiohjeen marraskuussa 2023 ja omistajastrategian huhtikuussa 2025. Kansallinen lääkekehityskeskus Oy muutti nimensä Suomen lääkekehityskeskus Oy:ksi kesäkuussa 2024.

Yhtiön toiminnan tavoite on edistää kilpailukykyistä lääkekehitystä ja siihen pohjautuvaa liiketoimintaa Suomessa. Tämä edellyttää erityisosaamista lääkekehityksestä niin tieteellisten kuin kaupallisten kyvykkyyksien näkökulmasta. Tätä osaamista on tarkoitus kehittää ja kumuloida yhtiöön ja sitä kautta palvelemaan korkeakouluja, tutkimusryhmiä ja alan yrityksiä. Yhtiö toimii tarkkaan rajatulla toimialalla. Suomessa ei ole markkinoilla toimijaa, jolla on vastaava tehtävä kuin yhtiöllä. Mahdollisesti merkittäväkin määrä potentiaalisia lääkekehityssaihoita jää vaille jatkokehityksessä tarvittavaa tukea sekä uutta alan liiketoimintaa Suomeen syntymättä. Yhtiön tehtävä on paikata tätä puutetta. Yhtiö arvioi

lääkekehitysaihiokohtaisesti, edellyttääkö jatkokehitys yhtiön tukea suhteessa markkinoilta saatavissa olevaan tukeen.

Yhtiö vastaa yhtiön valitsemien lääkekehitysaihioiden kehittämisestä ja kaupallistamisesta yhteistyössä kumppaneiden kanssa. Yhtiö toimii markkinaehtoisesti ja ottaa toiminnassaan huomioon kilpailuneutraliteetin periaatteet. Yhtiö voi saada vastikkeena tarjotuista asiantuntijapalveluista osuuksia lääkekehitysaihioista perustettavista yrityksistä. Yhtiö voi tehdä vastikkeellisia oman pääoman ehtoisia sijoituksia lääkekehitysaihioista perustettaviin yhtiöihin. Yhtiön tekemien sijoitusten kohteiden toiminnan tulee olla liiketaloudellisesti kannattavaa pitkällä aikavälillä. Vuoden 2023 talousarviossa momentille 32.20.89 Pääomasijoitus Lääkekehityskeskus Oy:lle (siirtomääräraha 3 v.) myönnettiin yhteensä 20 000 000 euroa. Pääomitus on tehty kahdessa erässä vuosina 2023 ja 2025.

Työ- ja elinkeinoministeriö omistajaohjaa LKK Oy:ta valtioneuvoston ja ministeriön määräykset ja ohjeet huomioiden. LKK Oy:n tulee toiminnassaan ottaa huomioon hallitusohjelma sekä työ- ja elinkeinoministeriön ja hallinnonalan strategia. Yhtiön tulee lisäksi ottaa huomioon valtioneuvoston omistajapolitiittinen periaatepäätös. Ohjauksessa noudatetaan työ- ja elinkeinoministeriön määrittelemää omistajaohjauksen vuosikelloa.

Työ- ja elinkeinoministeriö hyväksyi huhtikuussa 2025 yhtiölle omistajastrategian 2025-2028, jossa on määritelty yhtiön strategiset tavoitteet, seurantamittarit ja omistajan taloudelliset tavoitteet. Omistajastrategiaa päivitetään vuosittain tarvittavilta osin.

VTV:n on tarkastanut omistajaohjaajien omistajastrategista työtä erityisesti yhtiöiden erityistehtävän edistämisen näkökulmasta. Syyskuussa 2025 julkaistussa raportissa ei ole nimenomaisia LKK Oy:ta koskevia huomioita. Työ- ja elinkeinoministeriö arvioi säännönmukaisesti yhtiöitä ja virastoja. Toimiohjeen mukaan LKK Oy:n arviointi tehdään vuoden 2026 loppuun mennessä.

Yhtiön toiminta

LKK Oy:n toiminta käynnistyi 2023. Hallitus hyväksyi yhtiön strategian 2024–2026 keväällä 2024. LKK Oy toiminta-alueet ovat lääkeaihioiden jalostamisen tukeminen, vahvojen kaupallisten verkostojen rakentaminen ja lääkekehitykseen eri liiketoimintamallein investoiminen. LKK Oy palvelee kotimaisia korkeakouluja ja tutkimuslaitoksia sekä lääketutkimuksen toimijoita ja alan yrityksiä. Menestyminen edellyttää vahvaa ja kokenutta asiantuntijaorganisaatiota, jota rekrytoidaan vuosien 2024–2025 aikana. Lääkeaihioiden fokus ovat pienmolekyylit ja biologiset lääkkeet kaikilla terapia-alueilla. Lääkeaihioiden lähteinä ovat lääketieteelliset yliopistot ja yritykset.

Toiminnassa yhtiö on keskittynyt hanke-evaluointien toteuttamiseen, joita on tehty lähes 50. LKK Oy teki ensimmäisen sijoituksensa keväällä 2025 suomalaiseen bioteknologiayritykseen Kohde Pharma Oy. Kysymys on uudentyyppisen lääkeaihion alkuvaiheen kehityksestä.

Lääkeaihiota kehitetään sellaisten syöpien hoitoon, joissa on MTAP-geenimuutos (MTAP-deleetio). Asiakastyytyväisyyskyselyn perusteella evaluointiprosessiin ollaan keskimäärin erittäin tyytyväisiä. Lisäksi kansallisen ja kansainvälisen verkoston rakentaminen on ollut aktiivista ja yhtiön tunnettuuden kasvuun on panostettu eri keinoin. Yhtiön tieteellisen tiimin rekrytoinnit ovat edenneet hyvin ja keväällä 2026 tiimin kokonaisvahvuus on kuusi henkilöä.

Vastuualueen kipupisteet talousarvioesityksessä

Innovaatiotoiminnan rahoituksen niukkuus, mistä todettu jo edellä.

Pyydämme myös ennakoimaan talousarviota täydentävän hallituksen esityksen keskeistä sisältöä oman vastuualueen osalta

Momentti 32.01.04. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot

Valtuus

Päätösosan valtuuskohdan kappale lisätään talousarvioesityksen momentin päätösosan valtuuskohdan ensimmäiseksi kappaleeksi, jolloin nykyiset valtuuskohdan kappaleet siirtyvät toiseksi ja kolmanneksi kappaleeksi.

Talousarvioesitykseen nähden valtuuden lisäys 37,0 milj. euroa aiheutuu GTK Mintecin koetehdaskokonaisuuden tutkimusinfrastruktuurin toteutuksesta.

Momentti 32.01.41. Erityisavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n tutkimusinfrastruktuuriin

Määrärahan nettomuutos talousarvioesityksen 67,6 milj. euroon nähden on 22,6 milj. euroa, missä on otettu huomioon lisäyksenä 0,2 milj. euroa puhtaan energian pilotti-infrastruktuuri Bioruukin rakentamiseen (REPowerEU) sekä vähennyksenä 20,0 milj. euroa Kvanttinova-pilotointiympäristön yhteiskäyttöisten laitteiden hankinnan määrärahan tarkistuksesta ja 2,8 milj. euroa siirtona momentille 32.01.49 VTT:n ydinenergiatutkimuksen laboratorioden toimintaedellytysten varmistamiseen.

Valtuuden vähennys 2,8 milj. euroa talousarvioesityksen 66,3 milj. euroon nähden on siirtoa momentille 32.01.49 VTT:n ydinenergiatutkimuksen laboratorioden toimintaedellytysten varmistamiseen.

Momentti 32.01.49. Valtionavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan

Lisäys 2,8 milj. euroa talousarvioesityksen 125,1 milj. euroon nähden on siirtoa momentilta 32.01.41 VTT:n ydinenergiatutkimuksen laboratorioden toimintaedellytysten varmistamiseen.

Momentti 32.20.40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen.

Määrärahan lisäys talousarvioesityksen 669,5 milj. euroon nähden on 21,9 milj. euroa, missä on otettu huomioon lisäyksenä 20,0 euroa teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämisen ja energiatehokkuuden edistämiseen sekä ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen edistämiseen liittyvien investointien tukemisen, 0,8 milj. euroa avainalojen vauhdittamisen ja

osaamisen vahvistamisen (RRF pilari3), 1,4 milj. euroa innovatiivisten kasvuyritysten tukemisen (RRF pilari3), 0,2 milj. euroa terveys- ja hyvinvointiteknologioiden ja osaamisen (RRF pilari3) maksatusten tarkistuksiin sekä vähennyksenä 0,5 milj. euroa siirtona momentille 32.01.66 Euroopan avaruusjärjestön (ESA) pakollisiin maksuihin.

Valtuuden vähennys talousarvioesityksen 633,2 milj. euroon nähden on 13,3 milj. euroa, mistä siirtona 12,8 milj. euroa momentille 32.20.46 ja 0,5 milj. euroa siirtona momentille 32.01.66.

Momentti 32.20.41. Energiatuki

Muutos talousarvioesityksen 276,7 milj. euroon nähden on 66,4 milj. euroa, missä on otettu huomioon lisäyksenä 22,7 milj. euroa energiainfrastruktuuri-investointeihin (RRF pilari1), 15,9 milj. euroa vähähiilisen vedyn ja hiilidioksidin talteenoton ja hyödyntämisen edistämiseen (RRF pilari1), 3,7 milj. euroa teollisuuden prosessien sähköistämiseen ja vähähiilistämiseen (RRF pilari1) ja 28,5 milj. euroa puhtaan siirtymän investointeihin (REPowerEU) sekä vähennyksenä 2,6 milj. euroa uuden energiateknologian investointeihin (RRF pilari1) ja 1,8 milj. euroa energiatuen maksatusten tarkistuksena.

Momentti 32.20.42. Puhtaan energian Suomen -kärkihankkeet.

Momentti palautetaan talousarvioesitykseen. Mikäli vuoden 2025 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2026 enintään 90,0 milj. eurolla.

Momentin 32.20.44. Suomen elpymis- ja palautumisvälineen mukainen investointituki vähähiilisen vedyn ja hiilidioksidin talteenoton ja hyödyntämisen edistämiseen

Määrärahalaji ehdotetaan talousarvioesitykseen nähden muutettavaksi kolmevuotiseksi siirtomäärärahaksi. Tästä aiheutuen momentin määräraha kasvaa 31,013 milj. euroa yhteensä 86,4 milj. euroon (varsinaisessa talousarvioehdotuksessa momentin taso 55,4 milj. euroa).

Momentti 32.20.46. Laivanrakennuksen innovaatiotuki

Valtuuden lisäys 12,8 milj. euroa talousarvioesityksen nähden on siirtoa momentilta 32.20.40 uuteen laivanrakennuksen innovaatiotukihankkeeseen.

Lisäksi energia-asioihin liittyviä kysymyksiä, jotka osin liittyvät teollisuuspolitiikkaan ja niiltä osin pyydetään elinkeinoministerin vastaus sekä niiltä osin kuin kysymykset liittyvät ministeri Multalan vastuualueelle energiaosastolle, pyydetään ministeriöstä vastausta.

- ***Työ- ja elinkeinojaoston asiantuntijakuulemisissa on tullut esiin, että puhtaan siirtymän toteuttamisen ja teollisten investointien pullonkaulaksi uhkaa muodostua alueesta riippuen sähköön kantaverkon tai paikallisen jakeluverkon kapasiteetti. Mitä ministeriö voi tehdä, jotta sähköverkon riittämätön kapasiteetti ei muodostu esteeksi tai hidasteeksi puhtaan siirtymän toteuttamiselle?***

Vastaus;

Suomessa on edelleen kapasiteettia siirto- ja jakeluverkoissa liittää uutta kulutusta verkkoon, etenkin, jos se sijoittuu lähelle tuotantoyksiköitä. Liittymän saamisen nopeus on yksi keskeinen kilpailukykytekijä Suomelle kansainvälisessä kilpailussa. Haasteena on liittää verkkoon useiden satojen megawattien uusia kulutuskohteita varsinkin Etelä-Suomessa, joka on alijäämäinen sähköntuotannossa.

Fingridillä on käynnissä useamman miljardin investointiohjelma, jolla lisätään pohjois-eteläsuuntaista siirtokapasiteettia merkittävästi. Valtio on Fingridin pääomistajana linjannut toimenpiteitä, joilla ohjelmaa on varauduttu skaalaamaan 1 miljardia suuremmaksi. Vuodenvaihteessa voimaantulevalla sähkömarkkinalain muutoksilla edistetään edelleen kulutuksen ja tuotannon sijoittumista lähemmäksi ja mahdollistetaan joustavammat käytännöt suurjännitteisen verkon rakentamisessa sekä kantaverkossa että paikallisissa jakeluverkoissa. Muutos avaa mahdollisuudet toteuttaa nykyistä notkeammin ja nopeammin erityisesti paikallisten tai alueellisten hankkeiden verkkoratkaisuja. Verkkoon liittymistä on nopeutettu muun muassa ns. joustavilla liittymissopimuksilla, jotka mahdollistavat liittymisen aluksi osateholla ja liittymän kasvattamisen verkon vahvistusten myötä.

Verkkotoimijoille on myös keskeistä, että sääntely-ympäristö pysyy riittävän vakaana. Suomeen haluttavien teollisten investointien kannalta puolestaan on tärkeitä huolehtia kantaverkon investoinneista siten, että Suomi säilyy yhtenäisenä sähkökaupan hinta-alueena. Uskon, että näillä eväillä investoinnit Suomeen eivät jää kiinni sähköjärjestelmän kyvystä.

Sähkömarkkinalain (588/2013) mukaan verkonhaltijoilla, ml kantaverkkoyhtiö Fingrid, on sähkönsiirtovelvollisuus (SML 21 §), liittämismääräisyvelvollisuus verkkoonsa (SML 20 §) ja verkon kehittämismääräisyvelvollisuus (19 §). Samat periaatteet sisältyvät myös EU:n sähkömarkkinalainsäädäntöön, joka on pantu voimaan kansallisella sähkömarkkinalainsäädännöllä.

Fingridin siirto-, liittämismääräisy- ja kehittämismääräisyyden vuoksi Fingrid ei voi priorisoida asiakkaitaan (tuotanto, kulutus ja varastot). Fingrid voi kieltäytyä liittämästä asiakasta ainoastaan sillä perusteella, että verkossa ei ole liityntäkapasiteettia. Fingridin on kuitenkin kehitettävä verkkoaan liityntäkapasiteetin lisäämiseksi, jos sille on tarvetta.

Fingrid voi ohjata asiakkaiden liittymistä maantieteellisesti liittymismaksuilla, mutta ei voi pakottaa liittyjiä tiettyyn maantieteelliseen sijaintiin. Fingrid on parhaillaan valmistelemassa uusia periaatteita liittymismaksuille (<https://www.fingrid.fi/ajankohtaista/tiedotteet/2024/fingrid-ehdottaa-uudistuksia-kantaverkkomaksujen-rakenteeseen/>).

Arto Rajalan vetämä suurjännitetöryhmä esitti (<https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/tyoryhmalta-ehdotukset-kasvavan-sahkontuotannon-ja-kulutuksen-integroimiseksi->

suurjanniteverkkoihin); ”että työ- ja elinkeinoministeriö selvittäisi erikseen tarvittaisiinko lisäksi kulutuksen sijoittumista ohjaava viranomaislupamenettely erityisesti silmällä pitäen suuria liittymistehoja vaativia kulutuskohhteita, jotka eivät ole sidottuja muilla perusteilla joihinkin tiettyihin sijaintipaikkoihin, kuitenkin myös hukkalämpöjen hyödyntämismahdollisuudet huomioon ottaen. Tällaisia liittymiä voisivat olla esimerkiksi datakeskukset ja stand-alone energiavarastot.”

- ***Miten teollisuus- ja ilmastopoliittiset tavoitteet voidaan saavuttaa, kun hiilineutraaliuteen kohdennettavat määrärahat vähenevät? Erityisesti alkuvaiheessa olennaiset investointitukirahat vähenevät.***

Vastaus;

Ilmastolain kansalliset tavoitteet:

Valmisteilla olevassa energia- ja ilmastostrategiassa linjattavilla uusilla politiikkatoimilla ja kehitysarvion mukaisella kehityksellä saavutetaan ilmastolain kokonaispäästöjen 60 % vähennystavoite vuodelle 2030. Vuodelle 2040 asetettu tavoite 80 %:n päästöjen vähennyksestä vuoden 1990 tasoon nähden on sekin saavutettavissa, mutta siihen liittyy huomattavan paljon epävarmuutta niin EU-sääntelyn, teknologiakehityksen ja yritysten investointihalukkuuden suhteen.

Vuoteen 2030 saakka päästövähennykset painottuvat suurelta osin energiantuotannon sektoreille, sähkön ja lämmön tuotantoon sekä öljynjalostukseen, joissa tehokkaana ohjaustekijänä on päästökauppa ja siinä määräytyvä päästöoikeuksien hinta. Polttoaineiden osalta etenkin energiaturpeen, kivihiilen ja maakaasun vähentyminen johtavat suoriin päästövähennyksiin. Taakanjakosektoreista liikenteessä saavutetaan kehitysarvion mukaan niin ikään merkittävä päästöjen vähennys jo vuoteen 2030 mennessä.

Ilmastolakiin kirjatun hiilineutraalisuustavoitteen mukaan kasvihuonekaasujen päästöjen on oltava enintään yhtä suuret kuin poistumat viimeistään vuonna 2035. Pian sen jälkeen nettopäästöjen tulee laskea vakaasti negatiivisiksi. Hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen kokonaan kotimaisin toimin edellyttäisi huomattavia nettonieluja vuonna 2035 maankäyttösektorilla sekä suurempia päästövähennyksiä ja teknisiä nieluja päästökauppa- ja taakanjakosektorilla. Yhteensä päästövähennysten ja poistumien lisätarve olisi noin 34 Mt CO₂-ekv. vuonna 2035. Haasteena on erityisesti maankäyttösektorin muuttuminen nielusta päästölähteeksi.

EU:n taakanjakosektorin ja maankäyttösektorin velvoitteet:

Suomen taakanjakoasetuksen mukainen päästövähennysvelvoite on kumulatiivinen tavoite koostuen yhteensä jakson 2021–2030 vuosittaisista päästökiintiöistä ja niissä pysymisessä joustot huomioiden. Vuosina 2021–2023 Suomi on alittanut vuosittaiset taakanjakoasetuksen mukaiset päästökiintiönsä. Valmisteilla olevan keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman

toimenpiteillä ja päästökauppajärjestelmään liittyvällä joustomekanismilla Suomi saavuttaa EU:n taakanjakoasetuksen velvoitteen noin 6 Mt CO₂-ekv. marginaalilla.

Luonnonvarakeskuksen päivitetyn arvion mukaan Suomelle olisi syntymässä ensimmäisellä EU maankäyttösektorin velvoitekaudella (vuodet 2021-2025) 110–115 Mt CO₂-ekv. alijäämä. Mikäli metsämaan jousto (22 Mt CO₂-ekv.) ja Suomen erillisjousto (5 Mt CO₂-ekv.) olisivat käytössä, olisi alijäämän lopullinen määrä kevään 2025 tiedon valossa noin 84 Mt CO₂-ekv.

Luonnonvarakeskuksen mukaan maankäyttösektorin päästöihin vaikuttavat erityisesti puuston kasvun aleneminen, joka johtuu suurelta osin mäntymetsien ikärakenteen muuttumisesta. Turvemaiden päästöjen kasvu johtuu kohonneen lämpötilan ja kuivattamisen kiihdyttämästä turpeen hajoamisesta. Kivennäismaan nielun määrää määrittää suurimmalta osalta elävän puuston karikesyöte, joka on pienentynyt. Venäjän puuntuonnin asteittainen väheneminen 2008 vuodesta lähtien ja loppuminen kokonaan vuonna 2022 on vaikuttanut kotimaisen puun kysyntään, minkä vuoksi hakkuumäärät kotimaassa ovat pääsääntöisesti nousseet vuosituhaten alun tasoon verrattuna. Hakkuuiden kasvuun on myös vaikuttanut teollisuuden, erityisesti sellu- ja paperiteollisuuden, raakapuun kysyntä. Energiantuotannossa on korvattu 2000- luvun alusta lähtien huomattavat määrät fossiilisia polttoaineita ja turvetta puupolttoaineilla, kuten metsäteollisuuden sivuvirroilla ja metsähakkeella, mikä on osaltaan lisännyt kotimaisen puun tarvetta.

- ***Miten hallitus aikoo saavuttaa teknisille nieluille asettamansa tavoitteet, kun se leikkaa niiden määrärahoista, jotka alun perinkin olivat vain murto-osa muiden Pohjoismaiden teknisiin nieluihin osoittamasta rahoituksesta?***

Vastaus:

Teknisten nielujen yleistyminen edellyttää ennen kaikkea EU-sääntelyn selkeyttämistä, jotta yrityksillä olisi pidemmän aikavälin insentiivi teknisten nielujen käyttöönottoon. Lyhyellä aikavälillä teknisten nielujen käyttöönotto edellyttää myös muita taloudellisia kannusteita. Sääntelyn osalta tuleva päästökauppadirektiivin uudistaminen on keskeinen. Tästä on odotettavissa esitys heinä-lokakuussa 2026. Suomi pitää erittäin tärkeänä, että EU:n energia- ja ilmastosäädöskehikkoon luodaan kannustin teknisille nieluille eli biogeenisen tai suoraan ilmasta talteenotetun hiilidioksidin pysyväälle varastoinnille (BECCS ja DACCS).

Puhtaan energian kärkihankerahalla, joka budjettiriihessä supistettiin 140 miljoonasta eurosta 90 miljoonaan euroon, on tarkoitus tukea alan kehitystä ja luoda edellytyksiä alan kehittymiselle Suomessa. Se mahdollistaa investointiavustuksen useammalle hankkeelle. Puhtaan energian kärkirahan käyttöä koskeva asetusero on ollut lausunnoilla kesällä 2026 ja viimeisteltävänä työ- ja elinkeinoministeriössä. Tavoitteena on saada asetus voimaan vielä tämän vuoden puolella ja aloittaa hankkeiden kilpailutus vuoden alussa.

Teknisten nielujen hankkeet ovat hyvin kalliita toteuttaa, eivätkä ne ole vielä markkinaehtoisesti kannattavia, joten hankkeet edellyttävät laajemmassa mittakaavassa toteutettaessa puhtaan energian kärkirahaa suurempaa tukea Ruotsin esimerkin mukaisesti. Lähinnä kysymykseen näille isoille teknisten nielujen hankkeille tulisi tukimuotoina hyödyntää esimerkiksi EU:n innovaatorahastoa tai verohyvitysinstrumenttia.